

Globalt NEI til kvikksølv

Av Toril Sonja Gravdal

En rekke land, deriblant Norge, har nå signert “Minamata-konvensjonen”, en bindende avtale om å begrense alle former for utslipp av kvikksølv til miljøet. Denne historiske hendelsen fant sted i Japan 10. oktober i år, og må kunne kalles en milepæl i global miljøpolitikk.

AVTALEFORSLAG ALLEREDE I 2003

Allerede i 2003 foreslo Norge og Sveits en slik avtale. Forslaget vekket den gangen betydelig motstand. Forståelsen av problemet og alvorret i situasjonen har imidlertid gradvis økt, og ti år senere, i januar i år, ble verdens land enige om en bindende global avtale etter avsluttende forhandlinger i Geneve. Det er denne avtalen som ble formelt vedtatt og gjort forpliktende ved signeringen av konvensjonen i Japan.

FORHANDLINGENE HAR PÅGÅTT I TRE ÅR

I de årene forhandlingene har pågått, fra 2010 til 2013, har det vanskeligste spørsmålet vært hvordan man skulle komme til enighet om industrilandenes bidrag til finansiering av nødvendige tiltak i U-land. I forhandlingenes siste timer kom man fram til et kompromiss, som innebar at man også fant løsninger på andre uenigheter forbundet med hvilke tiltak som er nødvendige.

KVIKKSØLV KJENNER INGEN LANDEGRENSER

Norge har allerede svært strenge krav til kvikksølvutslipp fra industrien, og et totalforbud mot bruk av kvikksølv i produkter. Imidlertid får avtalen likevel en klar virkning også for oss, ettersom kvikksølv ikke kjenner noen landegrenser, men spres over hele kloden med vind, luftstrømmer og nedbør. Kvikksølv kan forbli i atmosfæren i opptil to år.

JOZEF PACYNA - EN VIKTIG FOREGANGSMANN

Professor Jozef Pacyna, som idag er forskningsdirektør for miljøeffekter og økonomi ved Norsk institutt for luftforskning, skal ha en vesentlig del av æren for at Minamata-konvensjonen ble en realitet. I 2008 ga han forhandlingene en flyging start da han foran 150 delegater i Nairobi la frem uangripelige forskningsresultater som viste de alvorlige konsekvensene av kvikksølvforurensningen. Det har også vært av særlig betydning at han og hans team har klart å sette en prislapp på hvor mye konsekvensene av kvikksølvforgiftning koster samfunnet.

Jozef Pacyna startet sitt arbeid i det sørvestlige Polen for over 30 år siden, da han ledet et team som undersøkte hvordan tungmetaller fra metallsmelteverkene og kullkraftverkene påvirker mennesker. Forskerne gikk fra skorstein til skorstein med måleinstrumenter, mens medisinerne undersøkte muskelvev og organer hos avdøde innbyggere. Da resultatene forelå førte det til at en hel landsby ble fraflyttet.

Tungmetallforgiftning ble fastslått som årsak til det dypt tragiske at mange gravide kvinner i nærheten av de store polske industriområdene mistet barna i første del av svangerskapet.

HYLLEST TIL KVIKKSØLVOFRENE I MINAMATA

Det er et utrolig viktig arbeidet som er utført så langt. Et arbeid som legger grunnlaget for en ny tid og en ny forståelse. Minamata-konvensjonen er en historisk begivenhet. At signeringen foregikk i nettopp Minamata, er en hyllest til minnet om alle dem som ble skadet, eller døde, etter tidenes alvorligste kvikksølvutslipp, som skjedde her på 1950-tallet.

Les mer: www.regjeringen.no, www.tu.no

